

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для виконання контрольної роботи з дисципліни
ВИКОРИСТАННЯ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ У КЛІНІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

ВАРІАНТИ ТА ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

№ варіанту	Назва теми контрольної роботи
1	Вплив їжі на фармакокінетичні та фармакологічні властивості лікарських засобів
2	Порівняльна характеристика лікарських засобів для лікування захворювань серцево-судинної системи з урахуванням хімічної структури та механізму дії (на прикладі блокаторів рецепторів ангіотензину II)
3	Фармацевтична опіка пацієнтів з ішемічною хворобою серця
4	Принципи раціонального застосування лікарських засобів для фармакотерапії захворювань органів дихання
5	Фармацевтична опіка пацієнтів з бронхіальною астмою
6	Особливості застосування лікарських засобів під час вагітності. Вплив ліків на перебіг вагітності
7	Клінічні прояви побічної дії лікарських засобів (на прикладі антикоагулянтів, антиагрегантів, тромболітиків)
8	Туберкульоз. Сучасні принципи діагностики, лікування та профілактики
9	Лікове ураження печінки: класифікація, патогенез, методи профілактики
10	Сучасні методи дослідження біоеквівалентності <i>in vitro</i>
11	Антидоти при отруєннях, спричинених хімічними речовинами та лікарськими засобами
12	Клініко-фармакологічна характеристика лікарських засобів для фармакотерапії печії в осіб похилого віку. Фармацевтична опіка
13	Особливості фармакокінетики лікарських засобів у дітей. Принципи раціонального застосування антибактерійних засобів у дітей з негоспітальною пневмонією
14	Принципи раціонального застосування сучасних пероральних цукрознижувальних засобів. Фармацевтична опіка
15	Принципи раціонального застосування сучасних нестероїдних протизапальних засобів. Фармацевтична опіка

ЗАВДАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. ВПЛИВ ЇЖИ НА ФАРМАКОКІНЕТИЧНІ ТА ФАРМАКОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

1. Види взаємодії лікарських засобів.
2. Фізіологічна взаємодія між лікарськими засобами та їжею.
3. Фармакокінетична взаємодія між лікарськими засобами та їжею.
  - 3.1 Взаємодія на етапі всмоктування.
  - 3.2 Взаємодія на етапі розподілу.
  - 3.3 Взаємодія на етапі метаболізму.
  - 3.4 Взаємодія на етапі виведення.
4. Фармакодинамічна взаємодія між лікарськими засобами та їжею.

Висновки і рекомендації.

Список використаної літератури.

Рекомендована література

1. Белоусов Ю.Б., Гуревич К.Г. Взаимодействие лекарственных препаратов с пищей // Фарматека. – 2002. – №6. – Режим доступа до журн.: <http://www.pharmateca.ru/cgi-bin/statyi.pl?sid=527&mid=1085056555&magid=44&full=1>
2. Взаимодействие лекарств и эффективность фармакотерапии / Л.В. Деримедведь, И.М. Перцев, Е.В. Шуванова и др. Под ред. И.М. Перцева. – Х.: Мегаполис, 2002. – 784 с.
3. Клинические аспекты взаимодействия лекарств и пищи. – Режим доступа: <http://www.spmu.runnet.ru/spmu/pharm>
4. Клиническая фармакология / Под ред. В.Г. Кукеса. – М.: ГЭОТАР-МЕД, 2004. – 944 с.
5. Неблагоприятные побочные реакции лекарственных средств / Под ред. Д.В. Рейхарта. – М.: Литтерра, 2007. – 248 с.
6. Справочник Видаль. Лекарственные препараты России. – М.: АстраФарм-Сервис, 2005. – 1536 с.
7. Ушакова Е.А. Взаимодействие лекарственных средств с грейпфрутовым соком // Фарматека. – 2001. – №8. – С. 58-62.
8. Фармацевтическая опека / И.А. Зупанец, В.П. Черных, С.Б. Попов и др. Под ред. В.П. Черных, И.А. Зупанца. – Х.: Фармитэк, 2006. – 536 с.
9. Medicine-Herb/Food Interactions. – Режим доступа: <http://www.holistic-online.com>

2. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ ЗАХВОРЮВАНЬ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ З УРАХУВАННЯМ ХІМІЧНОЇ СТРУКТУРИ ТА МЕХАНІЗМУ ДІЇ (НА ПРИКЛАДІ БЛОКАТОРІВ РЕЦЕПТОРІВ АНГІОТЕНЗИНУ II)

1. Артеріальна гіпертензія як провідний чинник ризику розвитку серцево-судинних ушкоджень.
  2. Характеристика ренін-ангіотензин-альдостеронової системи.
  3. Класифікація блокаторів рецепторів ангіотензину II.
  4. Механізми антигіпертензивної дії блокаторів рецепторів ангіотензину II.
  5. Особливості застосування блокаторів рецепторів ангіотензину II у фармакотерапії артеріальної гіпертензії.
  6. Порівняння ефективності блокаторів рецепторів ангіотензину II.
    - 6.1 Показання до застосування.
    - 6.2 Побічні ефекти.
- Висновки і рекомендації.*
Список використаної літератури.

Рекомендована література

1. Аметов А.С., Демидова Т.Ю., Косых С.А. Гипотензивная эффективность блокатора ангиотензиновых рецепторов эпросартана у больных сахарным диабетом 2 типа // Клиническая фармакология и терапия. – 2004. – №13 (4). – С. 74-77.
2. Блокаторы ангиотензиновых рецепторов при инфаркте миокарда // Клиническая фармакология и терапия. – 2005. - №14 (3). – С. 14-18.
3. Давидович О.В., Давидович Н.Я. Клінічна фармакологія і фармакотерапія в кардіології (класифікація, препарати, схеми лікування). – Тернопіль: Укрмедкнига, 2005. – 318 с.
4. Клінічна фармакологія: Підручник у 2 т. Том 1 / О.М. Біловол, О.Ф. Возіанов, І.К. Латогуз та ін. – К.: Здоров'я, 2005. – 608 с.
5. Коваль Е.А. Первичная профилактика сердечно-сосудистых осложнений: новое место ингибиторов ангиотензинпревращающего фермента // Український кардіологічний журнал. – 2005. – №6. – С. 136-142.
6. Компендиум 2007 – лекарственные препараты / Под ред. В.Н. Коваленко, А.П. Викторова. – К.: Морион, 2007. – 2270 с.
7. Моисеев С.В. Комбинированная антигипертензивная терапия: место ирбесартана/гидрохлортиазида // Клиническая фармакология и терапия. – 2007. – №16 (5). – С. 46-50.
8. Моисеев С.В. Фомин В.В. Блокаторы рецепторов ангиотензина II при артериальной гипертонии: 10 лет спустя // Клиническая фармакология и терапия. – 2007. – №16 (1). – С. 48-52.
9. Рекомендації Українського товариства кардіологів з профілактики та лікування артеріальної гіпертензії. – К., 2005. – 86 с.

10. Сірченко Ю.М. Низькодозна комбінована терапія в сучасному лікуванні артеріальної гіпертензії // Український кардіологічний журнал. – 2004. – №5. – С. 8-12.

3. ФАРМАЦЕВТИЧНА ОПІКА ПАЦІЄНТІВ З ІШЕМІЧНОЮ ХВОРОБОЮ СЕРЦЯ

1. Основні клінічні ознаки ішемічної хвороби серця.
  - 1.1. Особливості перебігу інфаркту міокарда.
  - 1.2. Загальні принципи лікування інфаркту міокарда.
2. Значення комплексного підходу у лікуванні хворих з ішемічною хворобою серця.
  - 2.1 Принципи раціонального застосування антиангінальних засобів.
  - 2.2 Принципи вибору засобів для тромболізу.
  - 2.3 Роль антиагрегантів у первинній та вторинній профілактиці ішемічної хвороби серця.
  - 2.4 Принцип вибору та раціонального застосування гіполіпідемічних засобів.
3. Заходи фармацевтичної опіки хворих з ішемічною хворобою серця.
  - 3.1 Фармацевтична опіка пацієнтів, які перенесли інфаркт міокарда.
  - 3.2 Самомоніторинг пацієнтів та навчальні програми для пацієнтів.

Висновки і рекомендації.

Список використаної літератури.

Рекомендована література

1. Аронов Д.М., Лупанов В.П. Вторичная профилактика хронической ишемической болезни сердца // Лечащий врач. – 2004. – №7. – С. 66-70.
2. Вторичная профилактика ишемической болезни сердца: современный взгляд на проблему / Е.В. Кокурина, С.А. Шальнова, А.М. Калинина, Е.В. Бочкарева // Кардиоваскулярная терапия и профилактика. – 2004. – №6. – С. 81-86.
3. Диагностика и коррекция нарушений липидного обмена с целью профилактики и лечения атеросклероза. Российские рекомендации // Кардиоваскулярная терапия и профилактика. Приложение – 2004. – №2. - 36 с.
4. Клинические рекомендации + фармакологический справочник / Под ред. И.Н. Денисова, Ю.Л. Шевченко. – М.: ГЭОТАР-МЕД, 2004. – 1184 с.
5. Клінічна фармакологія: Підручник у 2 т. Том 1 / О.М. Біловол, О.Ф. Возіанов, І.К. Латогуз та ін. – К.: Здоров'я, 2005. – 608 с.
6. Компендиум 2007 – лекарственные препараты / Под ред. В.Н. Коваленко, А.П. Викторова. – К.: Морион, 2007. – 2270 с.
7. Крижанівський В.О. Діагностика та лікування інфаркту міокарда. – К.: Фенікс, 2000. – С. 449-451.
8. Рекомендації Українського товариства кардіологів з профілактики та лікування артеріальної гіпертензії. – К., 2005. – 86 с.
9. Фармацевтическая опека: Курс лекций для провизоров и семейных врачей / И.А.

Зупанец, В.П. Черных, С.Б. Попов и др. Под ред. В.П. Черных, И.А. Зупанца. – Х.: Фарматэк, 2006. – 536 с.

10. Cziraky M.J. Management of Dyslipidemia in Patients with Metabolic Syndrome // J Am Pharm Assoc. – 2004. – Vol. 44, № 4. – P. 478-488.

4. ПРИНЦИПИ РАЦІОНАЛЬНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ФАРМАКОТЕРАПІЇ ЗАХВОРЮВАНЬ ОРГАНІВ ДИХАННЯ

1. Загальні принципи лікування хворих із захворюваннями органів дихання.

1.1 Клініко-фармакологічна характеристика засобів, що застосовуються при обструктивних захворюваннях дихальних шляхів.

1.2 Клініко-фармакологічна характеристика засобів, що застосовуються при кашлі та застуді (відхаркувальні, муколітики, протикашлеві).

2. Базисні антибактерійні засоби для лікування захворювань органів дихання.

2.1 Основні принципи вибору антибіотиків для лікування захворювань органів дихання.

2.2 Рекомендована тривалість курсу антибіотикотерапії, залежно від важкості перебігу захворювання. Ступінчата терапія.

3. Можливі побічні ефекти при застосуванні антибіотиків. Способи їх попередження.

4. Особливості взаємодії антибіотиків з лікарськими засобами інших груп.

Висновки і рекомендації.

Список використаної літератури.

Рекомендована література

1. Амбулаторное употребление антибактериальных средств в Украине // Український медичний часопис. – 2008. – №1/63. – С. 105-111.

2. Вдовиченко В.І. Вибрані питання внутрішніх хвороб. – Львів, 2007. – 269 с.

3. Діагностика і лікування у практиці сімейного лікаря // Нова медицина. – 2005. – №1(18). – С. 31-33.

4. Клиническая фармакология и фармакотерапия / Под ред. В.Г. Кукеса, А.К. Стародубцева. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2006. – 640 с.

5. Козачок М.М., Висотюк Л.О., Селюк М.М. Клінічна пульмонологія. – К., 2005. – 435 с.

6. Компендиум 2007 – лекарственные препараты / Под ред. В.Н. Коваленко, А.П. Викторова. – К.: Морион, 2007. – 2270 с.

7. Микробная этиология и выбор антибиотика // Медицина світу. – 2005. – Том XIX, №3. – С. 193-207.

8. Наказ МОЗ України №128 від 19.03.2007 р. «Про затвердження клінічних протоколів надання медичної допомоги за спеціальністю Пульмонологія».

9. Особенности фторхинолонов в лечении легочных заболеваний // Здоров'я України. – 2007. – №7. – С. 3-5.

10. Рациональная фармакотерапия заболеваний органов дыхания: Рук. для практикующих врачей / А.Г. Чучалин, С.Н. Авдеев, В.В. Архипов и др. Под ред. А.Г. Чучалина. – М.: Литтерра, 2004. – 874 с. – (Рациональная фармакотерапия: Сер. рук. для практикующих врачей; Т5).

11.Фещенко Ю.Н., Янина Л.А. Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов дыхания. – К., 2007. – 424 с.

5. ФАРМАЦЕВТИЧНА ОПІКА ПАЦІЄНТІВ З БРОНХІАЛЬНОЮ АСТМОЮ

1. Основні клінічні ознаки бронхіальної астми.

1.1 Клінічна класифікація бронхіальної астми за ступенем важкості.

1.2 Загальні принципи лікування бронхіальної астми.

2. Характеристика основних груп лікарських засобів для фармакотерапії бронхіальної астми.

2.1 Принципи раціонального застосування бронходилататорів.

2.2 Принципи раціонального застосування інгаляційних глюкокортикоїдів.

2.3 Клініко-фармакологічні особливості ксантинів (теофілін, еуфілін).

3. Заходи фармацевтичної опіки хворих з бронхіальною астмою.

3.1 Техніка раціонального використання інгаляторів та види інгаляторів.

3.2 Заходи моніторингу ефективності лікування бронхіальної астми.

3.3 Особливості фармацевтичної опіки дітей з бронхіальною астмою.

Висновки і рекомендації.

Список використаної літератури.

Рекомендована література

1. Диагностика і лікування у практиці сімейного лікаря // Нова медицина. – 2005. – №1(18). – С. 31-33.

2. Клинические рекомендации + фармакологический справочник / Под ред. И.Н. Денисова, Ю.Л. Шевченко. – М.: ГЭОТАР-МЕД, 2004. – 1184 с.

3. Клінічна фармакологія: Підручник у 2 т. Том 1 / О.М. Біловол, О.Ф. Возіанов, І.К. Латогуз та ін. – К.: Здоров'я, 2005. – 608 с.

4. Козачок М.М., Висотюк Л.О., Селюк М.М. Клінічна пульмонологія. – К., 2005. – 435 с.

5. Компендиум 2007 – лекарственные препараты / Под ред. В.Н. Коваленко, А.П. Викторова. – К.: Морион, 2007. – 2270 с.

6. Ласиця О.І., Охотнікова О.М. Бронхіальна астма у дітей. Сучасні діагностичні підходи та протоколи лікування // Мистецтво лікування. – 2003. – №3. – Режим доступу до журн.: <http://m-l.com.ua/page.php>

7. Наказ МОЗ України №128 від 19.03.2007 р. «Про затвердження клінічних протоколів надання медичної допомоги за спеціальністю Пульмонологія».

8. Самура Б.А., Малая Л.Т., Визир А.Д. Фармакотерапия. – Х.: Прапор, 2000. – 672 с.

9. Фещенко Ю.Н., Янина Л.А. Рациональная диагностика и фармакотерапия заболеваний органов дыханий. – К., 2007. – 424 с.

6. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ВАГІТНОСТІ. ВПЛИВ ЛІКІВ НА ПЕРЕБІГ ВАГІТНОСТІ

1. Зміни фармакокінетики лікарських засобів під час вагітності.

1.1 Транспорт лікарських засобів через плаценту.

1.2 Метаболізм лікарських засобів у плоду.

2. Характер впливу лікарських засобів, які застосують під час вагітності. на плід

2.1 Класифікація найбільш розповсюджених вад розвитку плоду, спричинених ліками.

2.2 Вплив на плід ліків, які застосовують під час пологів.

3. Класифікація лікарських засобів за ступенем безпеки для плоду.

3.1 Лікарські засоби з помірним ступенем ризику.

3.2 Лікарські засоби з вираженим ступенем ризику.

3.3 Лікарські засоби із значною ембріотоксичною та тератогенною дією.

4. Основні принципи фармацевтичної опіки вагітних.

Висновки і рекомендації.

Список використаної літератури.

Рекомендована література

1. Взаимодействие лекарств и эффективность фармакотерапии / Л.В. Деримедведь, И.М. Перцев, Е.В. Шуванова и др. Под ред. И.М. Перцева. – Х.: Мегаполис, 2002. – 784 с.

2. Клінічна фармакологія: Підручник у 2 т. Том 1 / О.М. Біловол, О.Ф. Возіанов, І.К. Латогуз та ін. – К.: Здоров'я, 2005. – 608 с.

3. Кукес В.Г., Стародубцев А.К. Клиническая фармакология и фармакотерапия: учеб. / Под ред. В.Г. Кукеса, А.К. Стародубцева. – 2-е изд., испр. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2006. – 640 с.

4. Медведь В.І. Особливості антибактеріальної терапії під час вагітності // Мистецтво лікування. – 2004. – №8. – Режим доступу до журн.:

<http://m-1.com.ua/page.php>

5. Неблагоприятные побочные реакции лекарственных средств / Под ред. Д.В. Рейхарта. – М.: Литтерра, 2007. – 248 с.

6. Рациональная фармакотерапия в акушерстве и гинекологии: Рук. для практикующих врачей / В.И. Кулаков, В.Н. Серов, П.Р. Абакарова и др. Под ред. В.И. Кулакова, В.Н. Серова. – М.: Литтера, 2005. – 1152 с.

7. Современная медицинская энциклопедия. Пер. с англ. / Американское издание. Под ред. Р. Беркоу, М. Бирса, Р. Боджина, Э. Флетчера. русское изд. Под ред. Г.Б. Федосеева. – СПб.: НОРИНТ, 2004. – XXVIII+1236 с.

8. Фармацевтическая опека: Курс лекций для провизоров и семейных врачей / И.А. Зупанец, В.П. Черных, С.Б. Попов и др. Под ред. В.П. Черных, И.А. Зупанца. – Х.: Фарматэк, 2006. – 536 с.

7. КЛІНІЧНІ ПРОЯВИ ПОБІЧНОЇ ДІЇ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ (НА ПРИКЛАДІ АНТИКОАГУЛЯНТІВ, АНТИАГРЕГАНТІВ, ТРОМБОЛІТИКІВ)

1. Лікарський засіб. Види і характер впливу на організм.
2. Фактори ризику виникнення небажаних реакцій лікарського засобу.
3. Класифікація видів побічної дії лікарських засобів.
4. Сучасні заходи щодо виявлення та моніторингу побічної дії лікарських засобів.
  - 4.1 Система фармаконагляду в Україні.
  5. Клінічні прояви побічної дії засобів, що впливають на систему згортання крові.
    - 5.1 Клінічні прояви побічної дії антикоагулянтів.
    - 5.2. Клінічні прояви побічної дії антиагрегантів.
    - 5.3 Клінічні прояви побічної дії тромболітиків.

Висновки і рекомендації.

Список використаної літератури.

Рекомендована література

1. Базовий термінологічний глосарій за програмою з клінічної фармації / А.Б. Зіменковський, В.М. Пономаренко, О.Р. Піняжко, Т.Г. Калинюк. За наук. ред. В.М. Пономаренка. – Львів-Київ: Ліга-Прес, 2004. – 446 с.
2. Взаимодействие лекарств и эффективность фармакотерапии / Л.В. Деримедведь, И.М. Перцев, Е.В. Шуванова и др. Под ред. И.М. Перцева. – Х.: Мегаполис, 2002. – 784 с.
3. Давидович О.В., Давидович Н.Я. Клінічна фармакологія і фармакотерапія в кардіології (класифікація, препарати, схеми лікування). – Тернопіль: Укрмедкнига, 2005. – 318 с.
4. Клиническая фармакология и фармакотерапия / Под ред. В.Г. Кукеса, А.К. Стародубцева. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2006. – 640 с.
5. Клінічна фармакологія: Підручник у 2 т. Том 1 / О.М. Біловол, О.Ф. Возіанов, І.К. Латогуз та ін. – К.: Здоров'я, 2005. – 608 с.
6. Компендиум 2007 – лекарственные препараты / Под ред. В.Н. Коваленко, А.П. Викторова. – К.: Морион, 2007. – 2270 с.
7. Неблагоприятные побочные реакции лекарственных средств / Под ред. Д.В. Рейхарта. – М.: Литтерра, 2007. – 248 с.
8. Clopidogrel versus Aspirin in Patients at Risk of Ischaemic Events study. – Режим доступу до журн.: <http://www.medscape.com/pjsp/sites/infosite/plavix/article-references.html>
9. Deep venous thrombosis. – Режим доступу до журн.: http://www.medscape.com/viewarticle/413037_1

8. ТУБЕРКУЛЬОЗ. СУЧАСНІ ПРИНЦИПИ ДІАГНОСТИКИ, ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКИ

1. Туберкульоз як соціально-медичне явище.
    - 1.1 Епідеміологія туберкульозу в Україні.
    - 1.2 Класифікація туберкульозу. Категорії хворих.
    - 1.3 Клінічні ознаки та сучасні методи діагностики туберкульозу.
    - 1.4 Заходи профілактики туберкульозу. Вакцинація.
  2. Характеристика сучасних протитуберкульозних засобів.
    - 2.1 Клініко-фармакологічна характеристика протитуберкульозних засобів першого ряду.
    - 2.2 Клініко-фармакологічна характеристика протитуберкульозних засобів другого ряду.
  3. Заходи фармацевтичної опіки хворих з туберкульозом легень.
    - 3.1 Способи попередження розвитку побічних ефектів протитуберкульозних засобів.
- Висновки і рекомендації.*
- Список використаної літератури.*

Рекомендована література

1. Гордієнко З.М. Туберкульоз. Оцінка ситуації // Здоров'я України. – 2004. – №22. – С. 16-17.
2. Епідеміологія туберкульозу у світі, сучасні підходи до організації протитуберкульозних заходів // Український пульмонологічний журнал. - 2003. – №4. – С. 5-10.
3. Козачок М.М., Висотюк Л.О., Селюк М.М. Клінічна пульмонологія. – К., 2005. – 435 с.
4. Компендиум 2007 – лекарственные препараты / Под ред. В.Н. Коваленко, А.П. Викторова. – К.: Морион, 2007. – 2270 с.
5. Мельник В.М. Етіопатогенез, класифікація, діагностика і лікування легеневого та позалегеневого туберкульозу // Мистецтво лікування. – 2003. – №4. – Режим доступу до журн.: <http://m-l.com.ua/page.php>
6. Москаленко В.Ф., Фещенко Ю.І. Актуальні проблеми туберкульозу в Україні за 10 років // Український пульмонологічний журнал. – 2001. – №1. – С. 5-8.
7. Наказ МОЗ України №128 від 19.03.2007 р. «Про затвердження клінічних протоколів надання медичної допомоги за спеціальністю Пульмонологія».
8. Наказ МОЗ України №499 від 28.10.2003 р. «Про затвердження інструкцій щодо надання допомоги хворим на туберкульоз і неспецифічні захворювання легень».
9. Практическое руководство по антиинфекционной химиотерапии / Под ред. Л.З. Стречунского, Ю.Б. Белоусова, З.Н. Козлова. – М., 2002. – С. 28-29, 117-128, 279-370.

9. ЛІКОВЕ УРАЖЕННЯ ПЕЧІНКИ: КЛАСИФІКАЦІЯ, ПАТОГЕНЕЗ, МЕТОДИ ПРОФІЛАКТИКИ

1. Лікова хвороба, як самостійна нозологічна одиниця.
2. Патогенез лікозалежних захворювань печінки.
  - 2.1 Фактори ризику лікового ураження печінки.
  - 2.2 Метаболізм лікарських засобів у печінці. Роль системи цитохрому P450.
  - 2.3 Механізми ушкодження тканин печінки.
3. Класифікація захворювань печінки, зумовлених ліками.
4. Лікарські засоби з вираженою гепатотоксичною дією.
5. Методи профілактики та лікування лікових гепатитів.

Висновки і рекомендації.

Список використаної літератури.

Рекомендована література

1. Бабак О.Я. Современные представления о лекарственно-индуцированном поражении печени // Здоров'я України. – 2007. – №20/1. – С. 34-36.
2. Буеверов А.О. Лекарственные поражения печени // РМЖ. – 2001. – Том 9, № 13-14. – Режим доступу до журн.: http://hptt.rmj.ru/articles_1350.htm
3. Врачебные ошибки как причина осложнений лекарственной терапии / В.К. Лепяхин, А.В. Астрахова, Е.А. Овчинникова, Л.К. Овчинникова // Качественная клиническая практика. – 2002. – №1. – Режим доступу до журн.: <http://medi.ru/doc/9920111.htm>
4. Змушко Е.И., Белозеров Е.С. Медикаментозные осложнения. – СПб.: Питер, 2001. – 448 с.
5. Неблагоприятные побочные реакции лекарственных средств / Под ред. Д.В. Рейхарта. – М.: Литтерра, 2007. – 428 с.
6. Основы клинической фармакологии и рациональной фармакотерапии: Рук. для практикующих врачей / Под ред. Ю.Б. Белоусова, М.В. Леоновой. – М.: Бионика, 2002. – 368 с.
7. Рациональная фармакотерапия заболеваний органов пищеварения: Рук. для практикующих врачей / Под ред. В.Т. Ивашкина. – М.: Литтерра, 2003. – С. 423-433.
8. Солошенко Е.Н. Лекарственная болезнь как актуальная социальная и клиническая проблема // Doctor. – 2005. – №9. – С. 36-39.
9. Старенькая И. НПВП и гепатотоксичность: есть ли повод беспокоиться? // Здоров'я України. – 2007. – №15-16. – С. 21.
10. Штабський Б.М., Гжегоцький М.Р. Профілактична токсикологія і прикладна фізіологія: спільність проблем і шляхи вирішення. – Львів: Видавничий дім «Наутилус», 2003. – 342 с.

10. СУЧАСНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ БІОЕКВІВАЛЕНТНОСТІ IN VITRO

1. Наукове обґрунтування досліджень біоеквівалентності.
  - 1.1 Вимоги до лікарської речовини для проведення дослідження in vitro.
  - 1.2 Вибір референтного лікарського засобу.
2. Методологія проведення досліджень in vitro.
  - 2.1 Кількісний та якісний склад.
  - 2.2 Біофармацевтична розчинність діючої речовини.
  - 2.3 Ступінь проникнення діючої речовини.
  - 2.4 Вивчення розчинення лікарського засобу.
3. Доведення еквівалентності пропорційно подібних генеричних лікарських засобів.
4. Структура звіту щодо проведення досліджень біоеквівалентності.

Висновки і рекомендації.

Список використаної літератури.

Рекомендована література

1. Біоеквівалентність генеричних препаратів / О.П. Вікторов, А.К. Галицька, Т.К. Єфімцева та ін. // Український ревматологічний журнал. – 2001. – №3-4 (5-6). – С. 30-32.
2. Вимоги до проведення досліджень з метою підтвердження еквівалентності генеричних лікарських засобів. – Режим доступу: http://www.pharma-center.kiev.ua/site/file_uploads//ua/new_doc/nakaz_190_vumogu.doc
3. Наказ МОЗ України №426 від 28.06.2005 «Про затвердження Порядку проведення експертизи реєстраційних матеріалів на лікарські засоби, що подаються на державну реєстрацію (перереєстрацію), а також експертизи матеріалів про внесення змін до реєстраційного посвідчення (зі змінами)».
4. Наказ МОЗ України №66 від 13.02.2006 «Про затвердження Порядку проведення клінічних випробувань лікарських засобів та експертизи матеріалів клінічних випробувань і Типового положення про комісію з питань етики».
5. Наказ МОЗ України №190 від 17.04.2007 «Про затвердження Порядку проведення додаткових випробувань лікарських засобів при проведенні експертизи реєстраційних матеріалів».
6. Настанови з клінічних досліджень. Лікарські засоби. Дослідження біодоступності та біоеквівалентності. Настанова 42-7.1:2005 / В.І. Мальцев, М.О. Ляпунов, В.Т. Чумак та ін. – К.: МОЗ України, 2005.
7. Соловьев А. Исследования биодоступности и биоэквивалентности лекарственных средств в условиях in vitro // Вісник фармакології та фармації. – 2006. – №8. – С. 66-71.
8. Чумак В.Т., Баула О.П., Колодій Ю.В. Порядок складання розділу реєстраційного досьє «Фармацевтична розробка» для твердих лікарських форм орального застосування: Методичні рекомендації. – К.: МОЗ України, 2007.

11. АНТИДОТИ ПРИ ОТРУЄННЯХ, СПРИЧИНЕНИХ ХІМІЧНИМИ РЕЧОВИНАМИ ТА ЛІКАРСЬКИМИ ЗАСОБАМИ

1. Види отруєнь та отрут.
2. Фактори, що визначають ризик виникнення отруєнь.
3. Токсична дія лікарських засобів. Лікарські засоби, що входять до переліку небезпечних факторів хімічного та біологічного походження, внесені до Державного реєстру.
4. Діагностичне значення клінічних проявів гострого отруєння хімічними речовинами та лікарськими засобами.
5. Методи детоксикації організму.
- 5.1 Класифікація антидотів та фармакологічних антагоністів, що застосовуються при гострих отруєннях.
6. Принципи надання медичної допомоги хворим на гостре отруєння (на прикладі нестероїдних протизапальних засобів).

Висновки і рекомендації.

Список використаної літератури.

Рекомендована література

1. Алфавітний перелік небезпечних факторів хімічного та біологічного походження, що внесені до Державного реєстру – Режим доступу: <http://www.moz.gov.ua>
2. Ефимова Л.К., Бора В.Н. Лекарственные отравления у детей. – К.: Здоров'я, 1995. – 384 с.
3. Клиническая фармакология и фармакотерапия / Под ред. В.Г. Кукеса, А.К. Стародубцева. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2006. – 640 с.
4. Компендиум 2007 – лекарственные препараты / Под ред. В.Н. Коваленко, А.П. Викторова. – К.: Морион, 2007. – 2270 с.
5. Лужников Е.А., Костомарова Л.Г. Острые отравления: руководство для врачей. 2-е изд. пер. и доп. – М.: Медицина, 2000. – 434 с.
6. Наказ МОЗ України №435 від 03.07.2006 «Про затвердження Протоколів надання медичної допомоги за спеціальністю Токсикологія».
7. Скакун М.П. Невідкладна допомога при гострих отруєннях: Навчальний посібник. – Тернопіль: ТДМУ, 2005. – 244 с.
8. Справочник Видаль. Лекарственные препараты России. – М.: АстраФарм-Сервис, 2005. – 1536 с.
9. Фармацевтическая опека: Курс лекций для провизоров и семейных врачей / И.А. Зупанец, В.П. Черных, С.Б. Попов и др. Под ред. В.П. Черных, И.А. Зупанца. – Х.: Фарматэк, 2006. – 536 с.
10. Характеристика ситуацій, які стали причиною отруєнь фармакологічними засобами / В.В. Храпак – Режим доступу: <http://www.medved.kiev.ua>

12. КЛІНІКО-ФАРМАКОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ФАРМАКОТЕРАПІЇ ПЕЧІЇ В ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ. ФАРМАЦЕВТИЧНА ОПІКА

1. Гастроэзофагеальний рефлюкс.
  - 1.1 Етіологія, патогенез, клінічні ознаки гастроэзофагеального рефлюксу.
  - 1.2 Принципи діагностики гастроэзофагеального рефлюксу.
2. Сучасні підходи до фармакотерапії гастроэзофагеального рефлюксу.
  - 2.1 Класифікація лікарських засобів для лікування кислотозалежних захворювань.
  - 2.2 Клініко-фармакологічна характеристика антацидів.
  - 2.3 Клініко-фармакологічна характеристика антагоністів H₂-рецепторів.
  - 2.4 Клініко-фармакологічна характеристика інгібіторів протонної помпи.
3. Фармацевтична опіка хворих похилого віку з печією.

Висновки і рекомендації.

Список використаної літератури.

Рекомендована література

1. Взаимодействие лекарств и эффективность фармакотерапии / Л.В. Деримедведь, И.М. Перцев, Е.В. Шуванова и др. Под ред. И.М. Перцева. – Х.: Мегаполис, 2002. – 784 с.
2. Дегтярева И.И. Гастроэзофагеальная рефлюксная болезнь и рефлюксоподобная функциональная диспепсия // Мистецтво лікування. – 2003. – №2. – Режим доступу до журн.: <http://m-1.com.ua/page.php>
3. Ефективність застосування препарату «Квамател» для лікування захворювань органів травлення / І.І. Дегтярьова, І.М. Скрипник, М.М. Козачок // Медицина залізничного транспорту України. – 2003. – №3. – С. 60-69.
4. Клинические рекомендации + фармакологический справочник / Под ред. И.Н. Денисова, Ю.Л. Шевченко. – М.: ГЭОТАР-МЕД, 2004. – 1184 с.
5. Колісник С.П., Чернобровий В.М. Гастроэзофагеальна рефлюксна хвороба: актуальні питання сучасної діагностики, лікування та профілактики // Сучасна гастроентерологія. – 2006. - №1(27). – С. 93-97.
6. Компендиум 2007 – лекарственные препараты / Под ред. В.Н. Коваленко, А.П. Викторова. – К.: Морион, 2007. – 2270 с.
7. Степанов Ю.М., Будзак І.Я. Сучасний погляд на гастроэзофагеальну рефлюксну хворобу: реалії та перспективи // Здоров'я України. – Режим доступу: <http://www.health-ua.org/article/health/1304.html>
8. Фармацевтическая опека: Курс лекций для провизоров и семейных врачей / И.А. Зупанец, В.П. Черных, С.Б. Попов и др. Под ред. В.П. Черных, И.А. Зупанца. – Х.: Фарматэк, 2006. – 536 с.
9. Фармацевтическая опека: Практ. руководство для провизоров и семейных врачей / И.А. Зупанец, В.П. Черных, В.Ф. Москаленко и др. Под ред. В.П. Черных, И.А. Зупанца, В.А. Усенко. – Х.: Золотые страницы, 2002. – 264 с.

13. ОСОБЛИВОСТІ ФАРМАКОКІНЕТИКИ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ У ДІТЕЙ. ПРИНЦИПИ РАЦІОНАЛЬНОГО ЗАСТОСУВАННЯ АНТИБАКТЕРІЙНИХ ЗАСОБІВ У ДІТЕЙ З НЕГОСПІТАЛЬНОЮ ПНЕВМОНІЄЮ

1. Фізіологічні особливості дитячого організму, що впливають на фармакокінетику лікарських засобів.

1.1 Критичні періоди в розвитку органів та систем дитини.

1.2 Класифікація періодів дитячого віку.

2. Особливості фармакокінетики лікарських засобів у дітей.

2.1 Вибір оптимального шляху введення та лікарської форми.

2.2 Особливості всмоктування ліків у дітей.

2.3 Чинники, що впливають на розподіл лікарських засобів у дітей.

2.4 Особливості метаболізму та елімінації ліків з дитячого організму.

3. Принципи раціональної антибактерійної терапії негоспітальної пневмонії у дітей.

3.1 Принцип вибору лікарського засобу.

3.2 Визначення критеріїв ефективності та безпеки фармакотерапії.

Висновки і рекомендації.

Список використаної літератури.

Рекомендована література

1. Артющенко А. Проблемы рациональной антибиотикотерапии в педиатрии // Здоров'я України. – 2007. - №10. – С. 40-41.

2. Взаимодействие лекарств и эффективность фармакотерапии / Л.В. Деримедведь, И.М. Перцев, Е.В. Шуванова и др. Под ред. И.М. Перцева. – Х.: Мегаполис, 2002. – 784 с.

3. Клиническая фармакология и фармакотерапия / Под ред. В.Г. Кукеса, А.К. Стародубцева. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2006. – 640 с.

4. Клінічна фармакологія: Підручник у 2 т. Том 1 / О.М. Біловол, О.Ф. Возіанов, І.К. Латогуз та ін. – К.: Здоров'я, 2005. – 608 с.

5. Медицина дитячого віку: Посібник / В.І. Баб'як, О.В. Баб'як, Р.А. Бондар та ін. За ред. Р.О. Сабадашина. – К., 2003. – 463 с.

6. Наказ МОЗ України №18 від 13.01.2005 «Про затвердження Протоколу лікування дітей з пневмонією».

7. Педіатрія: Навч. посібник / О.В. Тяжка, О.П. Вінницька, Т.І. Лутай та ін. За ред. О.В. Тяжкої. – К.: Медицина, 2005. – С.88.

8. Педіатрія: Підручник / С.К. Ткаченко, Р.І. Поцюрко, Ю.С. Коржинський та ін. За ред. С.К. Ткаченко, Р.І. Поцюрка. – 3-е вид., перероб. і доп. – К.: Здоров'я, 2006. – С.63-64.

9. Рациональная фармакотерапия детских заболеваний: Рук. для практикующих врачей / А.А. Баранов, Н.Н. Володин, Г.А. Самсыгина и др. Под ред. А.А. Баранова, Н.Н. Володина, Г.А. Самсыгиной. – М.: Литтера, 2007. – С.57-63, 451-467.

14. ПРИНЦИПИ РАЦІОНАЛЬНОГО ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ПЕРОРАЛЬНИХ ЦУКРОЗНИЖУВАЛЬНИХ ЗАСОБІВ. ФАРМАЦЕВТИЧНА ОПІКА

1. Цукровий діабет 2 типу – медико-соціальна проблема.
2. Сучасні пероральні цукрознижуючі засоби. Класифікація.
  - 2.1 Клініко-фармакологічна характеристика похідних сульфонілсечовини (глібенкламід, гліклазид MR, глімепірид).
  - 2.2 Принципи раціонального застосування бігуанідів (метформін).
3. Характеристика побічних ефектів та взаємодії пероральних цукрознижуючих ліків.
4. Фармацевтична опіка хворих, які застосовують пероральні цукрознижуючі ліки.

Висновки і рекомендації.

Список використаної літератури.

Рекомендована література

1. Ефимов А., Зуева Н., Скробонская Н. Диагностика, лечение и профилактика сахарного диабета и диабетических ангионейропатий (часть 1) // Ліки України. – 2004. – № 7-8. – С. 41-45.
2. Ефимов А., Зуева Н., Скробонская Н. Диагностика, лечение и профилактика сахарного диабета и диабетических ангионейропатий (часть 2) // Ліки України. – 2004. – № 9. – С. 30-33.
3. Ефимов А., Зуева Н., Скробонская Н. Диагностика, лечение и профилактика сахарного диабета и диабетических ангионейропатий (часть 3) // Ліки України. – 2004. – № 10. – С. 29-33.
4. Клинические рекомендации + фармакологический справочник / Под ред. И.Н. Денисова, Ю.Л. Шевченко. – М.: ГЭОТАР-МЕД, 2004. – 1184 с.
5. Компендиум 2007 – лекарственные препараты / Под ред. В.Н. Коваленко, А.П. Викторова. – К.: Морион, 2007. – 2270 с.
6. Кукес В.Г., Стародубцев А.К. Клиническая фармакология и фармакотерапия: учеб. / Под ред. В.Г. Кукеса, А.К. Стародубцева. – 2-е изд., испр. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2006. – 640 с.
7. Ліки для хворих на діабет // Еженедельник Аптека. – 2005. – №34 (505). – Режим доступу: <http://www.apteka.ua/archives/505/index.html>
8. Фармацевтическая опека: Курс лекций для провизоров и семейных врачей / И.А. Зупанец, В.П. Черных, С.Б. Попов и др. Под ред. В.П. Черных, И.А. Зупанца. – Х.: Фарматэк, 2006. – 536 с.
9. Щербак О., Пешко А., Кирієнко Д. Метформін-асоційований лактатний ацидоз: питання ранньої діагностики та профілактики // Ліки України. – 2004. – № 5. – С. 79-80.

15. ПРИНЦИПИ РАЦІОНАЛЬНОГО ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ НЕСТЕРОЇДНИХ ПРОТИЗАПАЛЬНИХ ЗАСОБІВ. ФАРМАЦЕВТИЧНА ОПІКА

1. Класифікація нестероїдних протизапальних засобів.
  - 1.1 Неселективні інгібітори циклооксигенази.
  - 1.2 Селективні інгібітори циклооксигенази-2.
  - 1.3 Високоселективні інгібітори циклооксигенази-2.
2. Клініко-фармакологічна характеристика неселективних інгібіторів циклооксигенази (диклофенак).
3. Клініко-фармакологічна характеристика селективних інгібіторів циклооксигенази-2 (мелоксикам, німесулід).
4. Клініко-фармакологічна характеристика високоселективних інгібіторів циклооксигенази-2 (целекоксиб, рофекоксиб).
5. Характеристика побічних ефектів нестероїдних протизапальних засобів та способи її попередження.
6. Фармацевтична опіка хворих, які застосовують нестероїдні протизапальні засоби.
Висновки і рекомендації.
Список використаної літератури.

Рекомендована література

1. Вікторов О.П., Кашуба О.В. Німесулід: оцінюємо перспективи // Мистецтво лікування. – 2004. – №5. – Режим доступу до журн.: <http://m-l.com.ua/page.php>
2. Компендиум 2007 – лекарственные препараты / Под ред. В.Н. Коваленко, А.П. Викторова. – К.: Морион, 2007. – 2270 с.
3. Кукес В.Г., Стародубцев А.К. Клиническая фармакология и фармакотерапия: учеб. / Под ред. В.Г. Кукеса, А.К. Стародубцева. – 2-е изд., испр. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2006. – 640 с.
4. Порохницький В.Г., Вороненко С.Г., Журба Т.Б. Нимесил: патогенетическое обоснование применения при ОРВИ // Мистецтво лікування. – 2005. – №2. – Режим доступу до журн.: <http://m-l.com.ua/page.php>
5. Фармацевтическая опека: Курс лекций для провизоров и семейных врачей / И.А. Зупанец, В.П. Черных, С.Б. Попов и др. Под ред. В.П. Черных, И.А. Зупанца. – Х.: Фарматэк, 2006. – 536 с.
6. Фармацевтическая опека: Практ. руководство для провизоров и семейных врачей / И.А. Зупанец, В.П. Черных, В.Ф. Москаленко и др. Под ред. В.П. Черных, И.А. Зупанца, В.А. Усенко. – Х.: Золотые страницы, 2002. – 264 с.
7. Шостак Н.А., Рябкова А.А., Бабадаева Н.М. Сравнительная эффективность нестероидных противовоспалительных препаратов при болях в спине // Мистецтво лікування. – 2004. – №8. – Режим доступу до журн.: <http://m-l.com.ua/page.php>

8. Яременко О.Б. Ранний ревматоидный артрит: диагностика и лечение // Мистецтво лікування. – 2004. – №3. – Режим доступу до журн.:

<http://m-l.com.ua/page.php>

9. Bakr M., Waller D.G. COX-2 Inhibitors and the Cardiovascular System: Is There a Class Effect? // Br J Cardiol. – 2005. – №12 (5). – P. 387-391. – Режим доступу до журн.: http://www.medscape.com/viewarticle/515178_print

Правила оформлення бібліографічного опису у переліку інформаційних джерел, який наводять у контрольній роботі

Характеристика інформаційного джерела	Приклад оформлення
Монографії: один, два або три автори	Виленский Б.С. Современная тактика борьбы с инсультом. – СПб.: ООО «Издательство ФОЛИАНТ», 2005. – 288 с. – Бібліогр.: с. 158-208.
Більше трьох авторів	Базовий термінологічний глосарій за програмою з клінічної фармації: Науково-довідкове видання / А.Б. Зіменковський, В.М. Пономаренко, О.Р. Піняжко, Т.Г. Калинюк. За наук. ред. В.М. Пономаренка. – Львів, Київ: Ліга-Прес, 2004. – 446 с.
Перекладні видання	Катцунг Б.Г. Базисная и клиническая фармакология: В 2 т. Том 1 / Пер. с англ. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.; СПб.: Издательство Бином, Издательство «Диалект», 2007. – 648 с., ил.
Довідники	Довідник лікарських засобів: У 2 т. / За ред. В.Т. Чумака. – К.: Моріон, 2007. – 2432 с.
Законодавчі, нормативні акти	Наказ МОЗ України №128 від 19.03.2007 р. «Про затвердження клінічних протоколів надання медичної допомоги за спеціальністю Пульмонологія»
Збірники наукових праць	Грем О.Ю. Роль клінічного провізора у забезпеченні раціональної гіпотензивної терапії хворих на цукровий діабет 2 типу // Актуальні питання медицини і фармації – 2006: Зб. наук. пр. – Запоріжжя: Вид-но ЗДМУ, 2006. – С. 239-240.
Складові частини: книги журналу	Катцунг Б.Г. Базисная и клиническая фармакология: В 2 т. Том 2 / Пер. с англ. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.; СПб.: Издательство Бином, Издательство «Диалект», 2008. – С. 225-226. Профілактика і лікування серцево-судинних захворювань на дільниці сімейного лікаря: роль клінічного провізора і фармацевтичної опіки / Т.М. Соломенчук, Л.Є. Зарума, В.А. Скибчик, О.Ю. Грем // Клінічна фармація, фармакотерапія та медична стандартизація. – 2008. – № 1. – С.23-27. Von Gunter V., Reymond J.-Ph., Beney J. Clinical and economic outcomes of pharmaceutical services related to antibiotic use: a literature review // Pharm World Sci. – 2007. – Vol. 29, №3. – P. 146-163.
Тези доповідей	Грем О.Ю., Зіменковський А.Б. Доказова база діяльності клінічного провізора при оцінці якості медичної допомоги в неврології // Ліки та життя: IV Міжнар. Медико-фармацевтичний конгрес. Київ, 6-9 лют. 2007р. – К., 2007. – С. 62. Hrem O., Zimenkowski A. Ocena racjonalności farmakoterapii udaru mózgu w tym u chorych na cukrzycę typu 2 // III Ogólnopolskie Sympozjum Naukowe: Niepożądane działania leków w geriatrici. Poznań, Polska, 21 kwietnia, 2006 r. – Poznań, 2006. – S. 24.
Автореферати дисертацій	Грем О.Ю. Оптимізація фармацевтичної допомоги хворим на цукровий діабет 2 типу (модель діяльності клінічного провізора). Автореф. дис... к.фарм.наук: 15.00.01 / Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького. – Львів, 2007. – 20 с.
Посібники	Правові, медичні та фармацевтичні аспекти створення, реалізації і застосування лікарських засобів / За ред. Т.Г. Калинюка, Б.Л. Парновського. – Львів: Ліга-Прес, 2002. – 216 с.

Електронний ресурс	<p>Розподіл населення найбільш численних національностей за статтю та віком, шлюбним станом, мовними ознаками та рівнем освіти [Електронний ресурс]: За даними Всеукр.перепису населення 2001 р. /Держ.ком.статистики України; Ред. О.Г.Осауленко. -К.: CD-вид-во "Інфодиск", 2004. – 1 електрон.опт.диск (CD-ROM): цв; 12 см.- (Всеукр.перепис населення, 2001).- Систем.вимоги: Pentium-266; 32 Mb RAM; CD-ROM Windows 98/2000/NT/XP. –Заголовок з титул. екрану.</p>
	<p>Pioglitazone for type 2 diabetes mellitus / B. Richter, E. Bandeira-Echtler, K. Bergerhoff // Cochrane Database of Systematic Reviews. – 2006. – Issue 4. – Режим доступу: http://www.cochrane.org/reviews/en/ab006060.html</p>